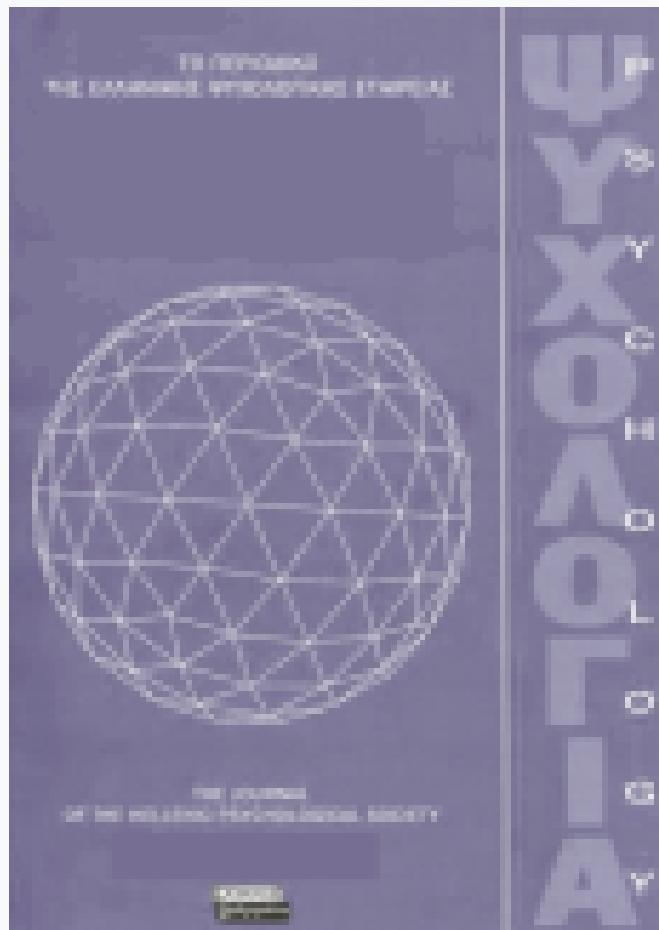

Psychology: the Journal of the Hellenic Psychological Society

Vol 6, No 2 (1999)

Place and social identity: A social-psychological analysis of the relationship between the individual and the physical-social environment

Σοφία Χριστακοπούλου

doi: [10.12681/psy_hps.24323](https://doi.org/10.12681/psy_hps.24323)

Copyright © 2020, Σοφία Χριστακοπούλου

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

To cite this article:

Χριστακοπούλου Σ. (2020). Place and social identity: A social-psychological analysis of the relationship between the individual and the physical-social environment. *Psychology: The Journal of the Hellenic Psychological Society*, 6(2), 183–188. https://doi.org/10.12681/psy_hps.24323

Τοπική και κοινωνική ταυτότητα: Μια κοινωνική-ψυχολογική ανάλυση της σχέσης του ατόμου με το φυσικό-κοινωνικό περιβάλλον

ΣΟΦΙΑ ΧΡΙΣΤΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Liverpool John Moores University Liverpool, UK

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το άμεσο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, όπως το βιώνει κάθε άνθρωπος (σπίτι, γειτονιά, σχολείο, χώρος εργασίας, κ.λπ.), διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην κοινωνική ανάπτυξη και συμπεριφορά του ατόμου. Μέσα από τις εμπειρίες του στους χώρους στους οποίους ζει και την ένταξή του σε διάφορες κοινωνικές ομάδες, το άτομο προσδιορίζει τον εαυτό του μέσα στο περιβάλλον και συνειδητοποιεί καλύτερα ποιο είναι σε σχέση με τους άλλους και πώς θα πρέπει να συμπεριφέρεται. Αποκτά, με άλλες λέξεις, μία αίσθηση τοπικής και κοινωνικής ταυτότητας. Μέσα στο πλαίσιο αυτού, ο σκοπός αυτού του άρθρου είναι να παρουσιάσει, μέσα από ερευνητικά δεδομένα, τη διαδικασία με την οποία το άτομο αναπτύσσει δεσμούς με το άμεσο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον του και να εξετάσει τους παράγοντες που συντελούν στην ψυχολογική προσκόλληση του ατόμου σε συγκεκριμένους τόπους και ομάδες.

Λέξεις κλειδιά: Κοινωνικό περιβάλλον, ταυτότητα, φυσικό περιβάλλον.

Από πολλούς ερευνητές έχει υποστηριχτεί ότι η σχέση ατόμου - περιβάλλοντος δεν είναι σχέση αιτίου-αιτιατού αλλά σχέση αλληλεπίδρασης (Berry, 1979, Georgas, 1993, Stokols & Altman, 1987). Η αλληλεπίδραση αυτή ανάμεσα στο άτομο και στο περιβάλλον παίζει αποφασιστικό ρόλο στον τρόπο με τον οποίο το άτομο ορίζει τον εαυτό του και αναπτύσσει την ταυτότητά του. Η ταυτότητα, σύμφωνα με τον Codol (1980), είναι μια σύνθεση όλων των γνωστικών σχημάτων που αφορούν στη σχέση ανάμεσα στον εαυτό και το φυσικό-κοινωνικό περιβάλλον.

Άτομο και κοινωνικό περιβάλλον: Κοινωνική ταυτότητα

Στο χώρο της κοινωνικής ψυχολογίας, η ανάπτυξη της ταυτότητας έχει μελετηθεί σε σχέση με την ένταξη του ατόμου σε κοινωνικές ομάδες και κοινωνικές κατηγορίες. Ο Tajfel (1972) υποστήριξε ότι η γνώση του ατόμου ότι ανήκει σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, και η ιδιαίτερη συναισθηματική σημασία και αξία που χαρακτηρίζουν

την ένταξή του στις ομάδες αυτές προσδίδουν στο άτομο μια αίσθηση κοινωνικής ταυτότητας.

Οι έννοιες "κοινωνική ταυτότητα" και "αίσθηση του ανήκειν" σε συγκεκριμένες ομάδες συνδέονται άμεσα. Στην ερώτηση πώς το άτομο αναπτύσσει δεσμούς με μια συγκεκριμένη ομάδα δύο θεωρητικές προσεγγίσεις έχουν δώσει, η καθεμία, τη δική τους ερμηνεία. Η κοινωνική ταυτότητα (βλ. Hogg & Abrams, 1988) έχει υποστηριχεί ότι το άτομο αναπτύσσει δεσμούς με μια συγκεκριμένη ομάδα μέσω της κοινωνικής κατηγοριοποίησης και της αυτο-κατηγοριοποίησης, όταν δηλαδή αντιλαμβάνεται και ορίζει τον εαυτό του με βάση τις ομοιότητες και διαφορές τις οποίες έχει με την ομάδα αυτή. Αντίθετα, σύμφωνα με την κοινωνική συνοχή (βλ. Hogg, 1992), απαραίτητη προϋπόθεση για την ψυχολογική προσκόλληση του ατόμου σε μια συγκεκριμένη ομάδα είναι η ανάπτυξη θετικών συναισθημάτων και διαπροσωπικής έλεγχης.

Σε έρευνα που πραγματοποίήσει η Χριστακοπούλου (1995) με αντικείμενο την ψυχολογική δομή των κοινωνικών δεσμών σε χώρες οι οποί

ες διαφέρουν ως προς την πολιτιστική διάσταση συλλογικότητα/ατομικισμός (Hofstede, 1983), βρέθηκαν ομοιότητες στην ψυχολογική προσκόλληση του ατόμου σε διάφορες ομάδες ανάμεσα στις χώρες αυτές. Το δείγμα ήταν φοιτητές από τη Βρετανία, τη Γερμανία, την Ελλάδα, την Κύπρο και την Ολλανδία (N=505), οι οποίοι ρωτήθηκαν πόσο κοντά νιώθουν σε διάφορες κοινωνικές κατηγορίες. Οι κοινωνικές κατηγορίες αυτές (α) προέρχονταν από το άμεσο και ευρύτερο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον του ατόμου, (β) αντιπροσώπευαν κοινωνικούς θεσμούς και (γ) διαφοροποιούνταν ως προς το βαθμό της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, την οποία το άτομο ήταν πιθανό να έχει με αυτές.

Οι ομοιότητες ανάμεσα στις πέντε χώρες ως προς την ψυχολογική προσκόλληση του ατόμου στην ομάδα, αποδόθηκαν στα εξής ευρήματα: Πρώτον, στην ύπαρξη έξι κοινών διαστάσεων οι οποίες χαρακτηρίζουν τους κοινωνικούς δεσμούς και στις πέντε χώρες. Οι διαστάσεις αυτές ήταν η οικογένεια, το πολιτικό-νομικό σύστημα, η οργάνωση της τοπικής κοινότητας, τα M.M.E., το εκπαιδευτικό σύστημα και το φιλικό-συναδελφικό περιβάλλον. Δεύτερον, στην ομοιότητα ως προς το βαθμό του δεσμού με τις κοινωνικές κατηγορίες που αποτελούσαν τις διαστάσεις αυτές και στις πέντε χώρες. Συγκεκριμένα, σε όλες τις χώρες οι φοιτητές εξέφρασαν τη μεγαλύτερη συναισθηματική εγγύτητα για μέλη της οικογένειας και στη συνέχεια για πρόσωπα με τα οποία είχαν ουσιαστική αλληλεπίδραση, όπως φίλοι και συμφοιτητές. Συναισθηματική εγγύτητα, αλλά σε μικρότερο βαθμό, δήλωσαν οι φοιτητές για πρόσωπα από το άμεσο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον με τα οποία είχαν τουλάχιστον απλή επικοινωνία, όπως καθηγητές και καταστηματάρχες της γειτονιάς. Τέλος, οι κοινωνικές κατηγορίες με τις οποίες οι φοιτητές δεν είναι πιθανό να έχουν προσωπική επικοινωνία, όπως υπουργοί και δικαστές, ήταν οι πιο συναισθηματικά απομακρυσμένες.

Τα ευρήματα αυτά δείχνουν ότι η ψυχολογική προσκόλληση του ατόμου στην ομάδα επιτυγχάνεται μέσα από παρόμοια διαδικασία στις χώρες αυτές. Στη διαδικασία αυτή αποφασιστικό ρόλο παίζει η κοινωνική αλληλεπίδραση μέσω της οποίας το άτομο αντιλαμβάνεται και αξιολογεί τους

άλλους, όχι ως αντιπροσώπους κοινωνικών κατηγοριών, αλλά ως ξεχωριστές προσωπικότητες. Όταν υπάρχει απουσία αλληλεπίδρασης, στη διαδικασία αυτή εμπλέκονται οι στερεοτυπικές αντιλήψεις τις οποίες έχει το άτομο για συγκεκριμένες κοινωνικές κατηγορίες και ομάδες. Με βάση τις στερεοτυπικές αυτές αντιλήψεις, το άτομο εντοπίζει ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στον εαυτό του και σε συγκεκριμένες κοινωνικές κατηγορίες και εκδηλώνει ανάλογα συναισθηματική εγγύτητα ή απομάκρυνση (Hogg, 1992).

Άτομο και φυσικό περιβάλλον: Τοπική ταυτότητα

Η εμφάνιση της διάστασης "οργάνωση της τοπικής κοινότητας" ανάμεσα στις διαστάσεις που βρέθηκαν να χαρακτηρίζουν τους κοινωνικούς δεσμούς στην προαναφερθείσα έρευνα δείχνει τη σημασία του άμεσου φυσικού περιβάλλοντος στην ψυχολογική προσκόλληση του ατόμου στην ομάδα. Για πολλούς ερευνητές το φυσικό περιβάλλον δεν είναι απλά το πλαίσιο της ανάπτυξης των κοινωνικών σχέσων του ατόμου, αλλά συμβάλλει αποφασιστικά στον ορισμό της έννοιας του εαυτού και στην απόκτηση της ταυτότητας του ατόμου. Ο Proshansky (1978), στο τέλος της δεκαετίας του 1970, παρατηρώντας ότι ο ρόλος του φυσικού περιβάλλοντος στην ανάπτυξη της ταυτότητας έχει παραμεληθεί, υποστήριξε ότι δεν υπάρχει φυσικό περιβάλλον που να μην είναι, την ίδια στιγμή, και κοινωνικό, πολιτιστικό και ψυχολογικό περιβάλλον και ότι οι εμπειρίες του ατόμου από τους χώρους στους οποίους ζει και αναπτύσσει τις δραστηριότητές του το βοηθούν να προσδιορίσει τον εαυτό του μέσα στο περιβάλλον και, επίσης, συντελούν στην απόκτηση ενός αισθήματος χωρικής ή τοπικής ταυτότητας (Proshansky, 1978; Proshansky, Fabian, & Kaminoff, 1983). Η τοπική ταυτότητα ορίζεται ως "το τμήμα της ταυτότητας του εαυτού που αποτελείται από γνωστικά σχήματα για το φυσικό κόσμο στον οποίο ζει το άτομο" (Proshansky, Fabian, & Kaminoff, 1983, σ. 59). Τα συστατικά αυτών των γνωστικών σχημάτων είναι αναμνήσεις, ιδέες, συναισθήματα, στάσεις, αξίες, προτιμήσεις και έννοιες της συμπεριφο-

ράς και της εμπειρίας τα οποία συνδέονται με τα φυσικά περιβάλλοντα στα οποία ζει το άτομο.

Ο τρόπος με τον οποίο το φυσικό περιβάλλον συμβάλλει στην απόκτηση της ταυτότητας είναι πολύπλοκος. Από κοινωνική-ψυχολογική άποψη, διαπιστώνεται ότι η τοπική ταυτότητα δημιουργείται επειδή οι τόποι διαποτίζονται με προσωπικές, κοινωνικές και πολιτιστικές σημασίες (Cuba & Hummon, 1993). Από την άλλη πλευρά, έχει υποστηριχτεί ότι το άτομο αναπτύσσει έναν ιδιαίτερο δεσμό με το άμεσο φυσικό περιβάλλον του (σπίτι, γειτονιά, πόλη), τέτοιον ώστε ο τόπος να αποκτά την ταυτότητα από τον κάτοικο και ο κάτοικος να αποκτά την ταυτότητα από τον τόπο (Dovey, 1985).

Μέθοδος

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο εντάχθηκαν δύο έρευνες που είχαν ως αντικείμενο τη διερεύνηση της σχέσης του ατόμου με τη γειτονιά του. Ο σκοπός των δύο αυτών έρευνών ήταν η μελέτη της πολύπλοκης σχέσης ανάμεσα στο άτομο και το άμεσο φυσικό περιβάλλον του, και ειδικότερα, οι παράγοντες που συμβάλλουν στην ψυχολογική προσκόλληση του ατόμου σε συγκεκριμένους τόπους.

Προκαταρκτική έρευνα

Στην πρώτη έρευνα, η οποία ήταν ποιοτική, ζητήθηκε από 30 άτομα από την περιοχή της Αθήνας να φέρουν στο νου τους τη γειτονιά τους και να γράψουν 10 προτάσεις που να περιέχουν τη φράση "η γειτονιά μου". Οι απαντήσεις των ατόμων αυτών κατηγοριοποιήθηκαν σε τρεις κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία περιλάμβανε αναφορές της γειτονιάς ως φυσικού, οικιστικού και λειτουργικού χώρου. Αυτές οι αναφορές, οι οποίες παρουσιάστηκαν στις απαντήσεις του 92% των ερωτηθέντων, κάλυπταν τα εξής χαρακτηριστικά της γειτονιάς: κλίμα, πράσινο, γεωγραφία, παροχή ή έλλειψη υπηρεσιών, ιστορικά κτίρια ή μνημεία, στοιχεία υποδομής και κυκλοφορίας.

Η δεύτερη κατηγορία περιείχε αναφορές της γειτονιάς ως κοινωνικού χώρου, οι οποίες εμφανίστηκαν στις απαντήσεις του 96% των ερωτηθέ-

ντων. Οι αναφορές αυτές είχαν ως αντικείμενό τους τα χαρακτηριστικά των κατοίκων και τις προσωπικές σχέσεις στο χώρο της γειτονιάς, την ύπαρξη χαρακτηριστικών ομάδων και συλλόγων στο χώρο της γειτονιάς, και την αίσθηση της κοινότητας.

Η τρίτη κατηγορία περιλάμβανε αναφορές που δηλώνουν συναισθηματική ταύτιση με τη γειτονιά και βιογραφικές αναφορές που είναι άμεσα συνδεδεμένες με τη ζωή στη γειτονιά. Τέτοιες αναφορές εμφανίστηκαν στις απαντήσεις του 58% των ερωτηθέντων.

Κύρια έρευνα

Στη δεύτερη έρευνα, η οποία ήταν ποσοτική, χρησιμοποιήθηκε αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο κατασκευάστηκε με βάση τα αποτελέσματα της ποιοτικής έρευνας και ανάλογες εμπειρικές έρευνες από το χώρο της διεθνούς βιβλιογραφίας. Περιλάμβανε 40 ερωτήματα, χαρακτηριστικά παραδείγματα των οποίων είναι: "Εγώ και οι γειτονές μου εξυπηρετούμε ο ένας τον άλλο", "Είμαι συναισθηματικά δεμένος/η με τη γειτονιά μου", "Στη γειτονιά μου συνεργάζομαστε για την επίλυση των προβλημάτων που προκύπτουν", "Η συγκοινωνία της γειτονιάς μου με διευκολύνει στις μετακινήσεις μου στο κέντρο ή σε άλλες γειτονιές της πόλης". Τα ερωτήματα αυτά αξιολογούσαν, με μια κλίμακα 5 διαβαθμίσεων, από το καθόλου (1) μέχρι το πάρα πολύ (5), το βαθμό του συναισθηματικού δεσμού του ατόμου με τη γειτονιά του, την ικανοποίησή του από την παροχή υπηρεσιών, και το βαθμό της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και κοινωνικής συνοχής στο χώρο της γειτονιάς.

Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 1100 άτομα, 504 άνδρες και 596 γυναίκες, που κατοικούσαν σε διάφορες γειτονιές στην Αθήνα αλλά και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας. Η ηλικία τους κυμαίνοταν από 18 μέχρι 78 χρόνια (M.O.=37.8) και τα χρόνια διαμονής τους στη γειτονιά από 1 μέχρι 74 χρόνια (M.O.=17.4). Από τους ερωτώμενους οι 797 ήταν ιδιοκτήτες και οι 303 ενοικια-

στές. Επίσης, 723 κατοικούσαν σε πολυκατοικία και 376 σε μονοκατοικία (ένας ερωτώμενος δε δήλωσε είδος κατοικίας).

Αποτελέσματα

Για τη διερεύνηση των παραγόντων που χαρακτηρίζουν τη σχέση του ατόμου με τη γειτονιά του χρησιμοποιήθηκε η ανάλυση παραγόντων. Η ανάλυση αυτή έγινε με τη μέθοδο των κύριων συνιστωσών και χρησιμοποιήθηκε η ορθογώνια περιστροφή των αξόνων. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης έδειξαν την ύπαρξη τριών παραγόντων, οι οποίοι εξηγούσαν το 38.6% της συνολικής διακύμανσης. Ο πρώτος παράγοντας, ο οποίος εξηγούσε το 27.0% της συνολικής διακύμανσης, περιείχε ερωτήματα, τα οποία δηλώνουν την κοινωνική αλληλεπίδραση και την αίσθηση της κοινότητας στο χώρο της γειτονιάς. Ο δεύτερος παράγοντας εξηγούσε το 7.8% της συνολικής διακύμανσης και περιλάμβανε ερωτήματα τα οποία δηλώνουν συναισθηματική ταύτιση με τη γειτονιά. Ο τρίτος παράγοντας εξηγούσε το 3.8% της διασποράς και περιλάμβανε ερωτήματα τα οποία δηλώνουν ικανοποίηση ατομικών αναγκών από την παροχή υπηρεσιών στη γειτονιά. Τα ερωτήματα που φόρτισαν σε καθέναν από τους τρεις παράγοντες παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.

Για τη διερεύνηση των παραγόντων που συμβάλλουν στην ψυχολογική προσκόλληση του ατόμου στη γειτονιά του εφαρμόστηκε η κατά βήμα πολλαπλή ανάλυση παλινδρόμησης. Στην ανάλυση αυτή ως εξαρτημένη μεταβλητή χρησιμοποιήθηκε η συναισθηματική ταύτιση του ατόμου με τη γειτονιά (δεύτερος παράγοντας της παραγοντικής ανάλυσης). Ως ανεξάρτητες χρησιμοποιήθηκαν: η κοινωνική αλληλεπίδραση - αίσθηση της κοινότητας και η ικανοποίηση των ατομικών αναγκών από την παροχή υπηρεσιών στο χώρο της γειτονιάς (πρώτος και τρίτος παράγοντας της παραγοντικής ανάλυσης)¹ τα χρόνια διαμονής στη γειτονιά και το είδος της κατοι-

κίας (πολυκατοικία-μονοκατοικία) και (ιδιόκτητη-με ενοίκιο). Το ποσοστό της διασποράς που εξηγήθηκε ήταν 47.0% [$F(3,1038)=311.02$, $p<.0001$, $R^2=.47$]. Ο πιο σημαντικός δείκτης πρόβλεψης της συναισθηματικής ταύτισης του ατόμου με τη γειτονιά του ήταν η ύπαρξη κοινωνικής αλληλεπίδρασης και αίσθηση της κοινότητας στο χώρο της γειτονιάς με 42.0% της εξηγούμενης διασποράς ($\beta=.58$, $t=24.79$, $p<.0001$, $sr^2=.42$). Άλλες μεταβλητές οι οποίες βρέθηκε να συμβάλλουν στη συναισθηματική ταύτιση του ατόμου με τη γειτονιά του ήταν: τα χρόνια διαμονής στη γειτονιά, με 4.0% αύξηση της εξηγούμενης διασποράς ($\beta=.20$, $t=8.50$, $p<.0001$, $sr^2=.04$), και η ικανοποίηση ατομικών αναγκών από την παροχή υπηρεσιών στο χώρο της γειτονιάς, με 1.0% αύξηση της εξηγούμενης διασποράς ($\beta=.12$, $t=5.48$, $p<.0001$, $sr^2=.01$).

Συμπεράσματα

Τα ευρήματα των ερευνών που παρουσιάστηκαν δείχνουν ότι ο χώρος της καθημερινής πραγματικότητας και εμπειρίας του ατόμου και το φυσικό και το κοινωνικό περιβάλλον είναι άμεσα συνδεδεμένα. Από τη μια πλευρά, το άμεσο φυσικό περιβάλλον, η τοπική κοινότητα-γειτονιά αποτελεί σημείο αναφοράς για την ψυχολογική προσκόλληση του ατόμου σε συγκεκριμένες ομάδες, ενώ από την άλλη πλευρά, η κοινωνική αλληλεπίδραση παίζει αποφασιστικό ρόλο στην ψυχολογική προσκόλληση του ατόμου σε συγκεκριμένες ομάδες και τόπους.

Οπούσο, όπως έδειξαν τα ευρήματα της ποιοτικής έρευνας για τη σχέση του ατόμου με τη γειτονιά του, πέρα από την κοινωνική αλληλεπίδραση, η ψυχολογική προσκόλληση του ατόμου στο άμεσο φυσικό περιβάλλον είναι άμεσα συνδεδεμένη με τις προσωπικές εμπειρίες του ατόμου κατά τη διάρκεια της ζωής του στο χώρο αυτό. Αυτό σημαίνει ότι ο τόπος στον οποίο κατοικεί το άτομο, με τα ιδιαίτερα φυσικά και κοινωνικά χαρα-

1. Οι δείκτες της συναισθηματικής ταύτισης, της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και της ικανοποίησης από την παροχή υπηρεσιών, υπολογίστηκαν ως εξής. Αφού αθροίστηκαν για κάθε άτομο οι τιμές των ερωτημάτων που φόρτισαν στους αντίστοιχους παράγοντες, στη συνέχεια διαιρέθηκαν με τον αριθμό των ερωτημάτων κάθε παράγοντα.

Πίνακας 1
Η δομή των παραγόντων που χαρακτηρίζουν τη σχέση των κατοίκων
(N=1100) με τη γειτονιά τους

Μεταβλητές	Κοινωνική αλληλεπίδραση /αίσθηση κοινότητας	Συναισθηματική ταύτιση	Ικανοποίηση από παροχή υπηρεσιών
Συνεργασία για την επίλυση των προβλημάτων	.70		
Αλληλεγγύη ανάμεσα στους κατοίκους	.66		
Ανταλλαγή επισκέψεων	.65		
Συζητήσεις για θέματα της γειτονιάς	.64		
Αλληλοεξυπηρετήσεις	.64		
Φιλικές σχέσεις ανάμεσα στους κατοίκους	.56		
Γνωριμία με τους γείτονες	.55		
Ενδιαφέρον των κατοίκων			
για αναβάθμιση της γειτονιάς	.50		
Σεβασμός των δικαιωμάτων των γειτόνων	.40		
Συναισθηματικά δεμένοις/η με τη γειτονιά		.69	
Ευχάριστες αναμνήσεις από τη γειτονιά		.63	
Νίώθω στη γειτονιά "σαν στο σπίτι μου"		.54	
Κάλυψη των αναγκών για ιατρική περίθαλψη και υγεία			.60
Δυνατότητα αγοράς ειδών πρώτης ανάγκης στη γειτονιά			.58
Καλή συγκοινωνία			.58
Έγγρη χώρων συνάντησης με φίλους στη γειτονιά			.55
Καλές Δημόσιες Υπηρεσίες στη γειτονιά			.54
Κάλυψη αναγκών για μόρφωση			.46

Σημείωση: Φορτίσεις μικρότερες από .40 παραλείπονται

κτηριοτικά του, λειτουργεί ως σύμβολο, ως σταθερό σημείο αναφοράς των εμπειριών του ατόμου. Για το λόγο αυτό αποκτά μια ιδιαίτερη συναισθηματική σημασία και αξία για το άτομο.

Πέρα από τα ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά του, ο τόπος είναι διαποτισμένος με προσωπικές και κοινωνικές σημασίες, και γι' αυτό το λόγο αποτελεί ένα σημαντικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δημιουργείται, διατηρείται και μεταβάλλεται η ταυτότητα του ατόμου. Τα ευρήματα από τις δύο έρευνες για τη σχέση του ατόμου με τη γειτονιά του υποστηρίζουν τον ισχυρισμό ότι οι ψυχολογικές διεργασίες μέσα από τις οποίες το

άτομο ορίζει τον εαυτό του δεν περιορίζονται σε διακρίσεις ανάμεσα στον εαυτό και στους σημαντικούς άλλους, αλλά επεκτείνονται σε αντικείμενα και πράγματα, σε χώρους και τόπους (Proshansky et al., 1983). Η ανάλυση και η ερμηνεία αυτών των ψυχολογικών διεργασιών, μέσα από το πρίσμα της κοινωνικής και τοπικής ταυτότητας, δίνει μια νέα διάσταση στη μελέτη της πολύτλοκης σχέσης ατόμου φυσικού-κοινωνικού περιβάλλοντος και αποτελεί ένα ενδιαφέρον σημείο συνάντησης μεταξύ Κοινωνικής και Περιβαλλοντικής Ψυχολογίας.

Βιβλιογραφία

Berry, J. (1979). A cultural ecology of social behavior. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in experimental social psychology*. New York: Academic.

Codol, J. P. (1980). La quête de la similitude et de la differentiation sociale: Une approche cognitive du sentiment d'identité. In P. Tap (Ed.), *Identité individuelle et personnalisation*. Toulouse: Privat.

Cuba, L., & Hummon, D. M. (1993). A place to call home: Identification with dwelling, community, and region. *The Sociological Quarterly*, 34, 111-131.

Dovey, K. (1985). Home and homeless. In I. Altman & C. M. Werner (Eds.), *Human behavior and environment: Advances in theory and research* (Vol. 8, pp. 33-64). New York: Plenum.

Georgas, J. (1993). An ecological-social model for indigenous psychology: The example of Greece. In U. Kim & J. W. Berry (Eds.), *Indigenous psychologies: Theory, method and experience in cultural context* (pp. 56-78). Beverly Hills, CA: Sage.

Hofstede, G. (1983). Dimensions of national cultures in fifty countries and three regions. In G. Deregowski, S. Dzuirawiec, & R. Annis (Eds.), *Explications in cross-cultural psychology*. Lisse, The Netherlands: Swets and Zeitlinger.

Hogg, M. A. (1992). *The social psychology of group cohesiveness: From attraction to social identity*. New York: Harvester Wheatsheaf.

Hogg, M. A., & Abrams, D. (1988). *Social identifications*. London: Routledge.

Proshansky, H. M. (1978). The city and self-identity. *Environment and Behavior*, 10, 147-169.

Proshansky, H. M., Fabian, A. K., & Kaminoff, R. (1983). Place identity: Physical world socialisation of the self. *Journal of Environmental Psychology*, 3, 57-83.

Stokols, D., & Altman, I. (Eds.). (1987). *Handbook of environmental psychology* (Vols. 1 and 2). New York: Wiley.

Tajfel, H. (1972). Social categorisation. English manuscript of "La categorisation sociale". In S. Moscovici (Ed.), *Introduction à la psychologie sociale* (Vol. 1). Paris: Larousse.

Χριστακοπούλου, Σ. (1995). Κοινωνικοί δεσμοί στον ψυχολογικό χώρο και χρόνο της κοινότητας: Μια διαπολιτιστική μελέτη. Αδημοσίευστη διδακτορική διατριβή. Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής, και Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα.

Place and social identity: A social-psychological analysis of the relationship between the individual and the physical-social environment

SOPHIA CHRISTAKOPOULOU

Liverpool John Moores University, UK

ABSTRACT

The immediate physical and social environment, as each person experiences it (home, neighbourhood, school, work environment, etc.), plays a significant role in the social development and behaviour of the individual. Through their experiences in the places where they live and through their involvement in various social groups, individuals define themselves in the environment and realise who they are in relation to others and how they should behave. In other words, they acquire a sense of place and social identity. In this context, the purpose of this article is to present, through empirical research, the process through which individuals develop bonds with their immediate physical and social environment and to examine the factors that contribute to the psychological attachment of individuals to specific places and groups.

Key words: Identity, physical environment, social environment.

Address: Sophia Christakopoulou, 33 Shaftesbury Ave, Chester, CH3 5LH, UK. Tel.: *44-1244-344165 Fax: *44-1244-344165 E-mail: eiuschr1@livjm.ac.uk